

“Kültürel Semboller”

Cahide Keskiner Atölyesi Minyatür Sergisi

09 Ekim - 10 Kasım 2015

Küratör: Mehmet Lütfi ŞEN

Zeytinburnu Kültür Ve Sanat Merkezi Yayınları
Katalog No: 1

Yayın Danışmanı
Ömer ARISOY

Koordinatör
Erdem Zekeriya İSKENDEROĞLU

Yayına Hazırlık
Veli KOÇ, Vural ÜNLÜ

Küratör
Mehmet Lütfi ŞEN

Proje Hazırlık
Zehra ÇEKİN

Fotoğraf
Cihat HİDİR

Editör
Aykut ERTUĞRUL

Grafik Tasarım
Alfabe İletişim

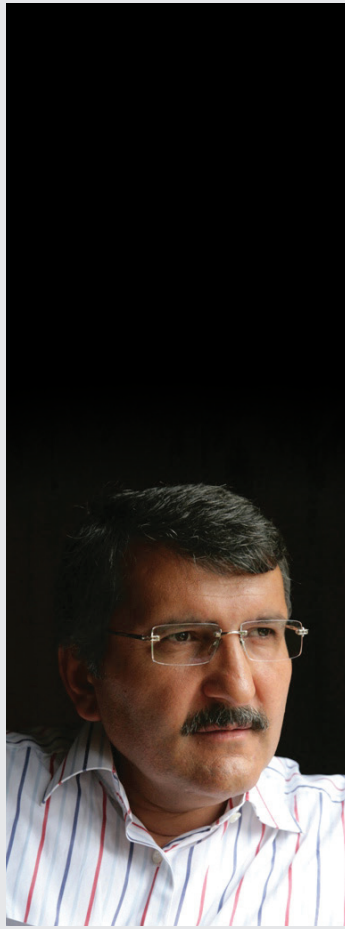
ISBN
978-605-65818-2-3

Bu katalog Ekim 2015 tarihinde "Cahide Keskiner Atölyesi" sergisi için İstanbul'da 1500 adet basılmıştır.

Eserin yayın hakları Zeytinburnu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne aittir. Yayının hiçbir kısmı, yazılı izin olmadan, tamamen, kısmen veya değiştirilerek yayınlanamaz, iktibas edilemez, fotokopi dahil her ne şekilde olursa olsun, elektronik veya mekanik yollarla kopya edilemez, bilgi olarak depolanamaz ve çoğaltılamaz.

zeytinburnu.bel.tr | 444 1984

Sunuş

Değerli sanatseverler,

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik onun “anlam arıyor” olmasıdır. Dünya üzerinde başka hiçbir varlık, içgüdüsel refleksler dışında kendi benliğiyle ilgili meraka kapılmaz. Gökyüzüne bakarken, yeryüzünü adımlarken, neden burada olduğunu ve bu eylemlerin kendi varlığı adına ne ifade ettiğini düşünmez. Esasen insanı “mahlukların en şerefli” yapan da bu özelliğidir zaten. İnsanlık tarihi onun anlam arayışının, bu kadim soruya verdiği cevapların tarihidir. Mitler, efsaneler bu anlam arayışının hikayeleriyle doludur, inanç yani din bu arayışta yol gösterir insanlığa. Semboller ise her insan topluluğunun kendi hikayesini, inancını, cevaplarını, deneyimlerini sonraki kuşaklara aktarma biçimlerinden biridir. Semboller etrafında toplanır, o sembollerle düşünür ve anlarız.

Büyük medeniyetlere bakıldığında onların hayatın her aşamasında, dünyayı algılayış biçimine yani anlam arayışına uygun semboller ürettiğini ve bu sembollerin nesilden nesile güncellenerek aktarıldığını görürüz. Yani millet olarak bizi inşa eden sembollerini tanıdığımız, onları geleceğe aktarabildiğimiz oranda “kendimiz” olduğumuzu iddia edebiliriz.

“Kültürel Semboller Cahide Keskiner Atölyesi Karma Minyatür Sergisi” küratörümüz Lütfi Şen’in deyişiyle “medeniyetimizin kurtarılmış sayfalarını hatırlatan” Sayın Cahide Keskiner’in öğrencisi olmuş 18 değerli sanatçının bir yıllık emeğinin ürünüdür. Kültürümüzün önemli sembollerinin minyatür sanatı içinde yeniden yorumlandığı bu sergide başta kıymetli Cahide Keskiner Hanımefendi olmak üzere bütün sanatçılarımıza ev sahipliği yapmaktan onur duyuyor, emeği geçen bütün arkadaşlarımı yürekten kutluyorum.

Murat AYDIN

Zeytinburnu Belediye Başkanı

Kültürel Sembollerin Minyatür Yolculuğu

Üniversite yıllarımda okula daha doğrusu üniversitenin Öğrenci Kültür Merkezine gidiş gelişlerimde sahaflar çarşısının içinden geçerdim. Bu yıllar kitaba kültüre ilişkin anılarla doludur. Bir gün yine sahaflar çarşısından geçerken yerdeki kitap yığınları arasında bir kitap ismi dikkatimi çekti. Kitap rahmetli Sezer Tansuğ'un "Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum – 66 Kare" ismini taşıyordu. Üstad medeniyetimizin 66 kilometre taşını belirlemiş ve ressam dostlarına belli bir boyutta bu kadim kültürü çağdaş bir dille yorumlamalarını istemişti. Bugünkü tabirle söylersek çok başarılı küratöryel bir çalışma çıkmıştı ortaya. Bu önemli çalışma sonraki yıllarda Atatürk Kitaplığı Resim Koleksiyonunda tekrar karşıma çıktı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin evsahipliğinde 2001 yılında Cemal Reşit Rey Konser Salonu Fuayesinde, 2005 yılında Lütfi Kırdar'daki Art Fuar'da ve 2006 yılında Lüksemburg'ta bu projenin yeni sergilerini açma fırsatımız oldu. Sevgili dostum Ramazan Minder'le birlikte kataloğunu yeniden yayınladık.

İşte yukarıdaki paragrafta minikçe bahsettiğim dev projeyi şimdi anmamın sebebi sevgili dostum Zehra Çekin'le geçen yıl yaptığımız bir telefon konuşması oldu. Zehra Hanım'la Cahide Keskiner atölyesi sanatçılarının kültürel sembolleri minyatür sanatıyla yorumlayacağı bir projeyi görüştük. Şimdi elinizde tuttuğunuz katalog ya da gezdiğiniz sergi Cahide Keskiner atölyesi kalitesi ve titizliğiyle yürütülen bu büyük projenin başlangıç kısmından oluşuyor. Umuyorum ilerleyen yıllarda bütün insanlığın yüzyıllar boyu kullandığı tüm sembollerin minyatür sanatına yansımalarından oluşacak büyük bir projede buluşuruz.

"Kültürel Semboller Cahide Keskiner Atölyesi Karma Minyatür Sergisi" için 19 minyatür sanatçımız bir yılı aşkın bir süre çalıştı ve 30 eserden oluşan bir koleksiyon çıktı ortaya. Bana her zaman Merhum A. Süheyl Ünver'i ve medeniyetimizin kurtarılmış sayfalarını hatırlatan Sayın Cahide Keskiner'e, birlikte çalıştığımız sayın Sabiha Koç ve Zehra Çekin'e ve sergi için eser ortaya koyan sanatçı dostlarıma çok teşekkür ediyorum. Yine bu sergi için bir makale yazan Prof. Dr. Selçuk Mülayim'e ve sergimizin evsahibi Zeytinburnu Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın'a şükranlarımı sunuyorum.

Mehmet Lütfi ŞEN

Küratör

Bir Kùltür Dili Olarak "SEMBOLLER"

Prof. Dr. Selçuk Mùlayim

Bu yazı, Zeytinburnu Belediyesi­nin 9 Ekim- 10 Kasım 2015 tarihleri arasında düzenlediğı ve Gele­neksel Türk Sanatlarına yansıyan sembollerin Cahide Keskiner atölyesinin yorumuyla sunulduğı serginin daha iyi kavranması için küçük bir katkıdır.

**

Gelişigüzel ve bütünüyle serbest şekillerin ancak modern çağlarda ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Eski çağlara doğru inildikçe her şeklin bir inanç sistemi veya ruhsal bir modeli ifade etmek üzere çizildiğı, yine buna göre renklendirildiğı örneklerden anlaşıyor. Şu halde, şekilde, resimde ve heykelde oldu­ğu gibi, sembollerde de anlam boyutunu aramak, tarihin o derinliğindeki insan ruhunu irdelemek, bir düşünce arkeolojisini çalıştırmak demek oluyor. Böylece: “Onlar bu şekillerle ne demek istediler?” sorusunun cevabını aramaya koyuluyoruz.

Hangi düzeyde olursa olsun, kùltür birikiminin bir bilgi birikimine dayandığını, bu ortamdaki insanla­rın bir anlama tarzına sahip olduklarını kabul ediyoruz. Yazı ve okuma-yazmanın, ancak M.Ö. 3000’ler­de Mezopotamya’da ortaya çıktığı düşünülür. Bunun öncesinde insanlar çok uzun süre somut şekil­lere bakarak tepki veriyorlardı. Belirli olaylar ve kavramlar resimlere dönüşerek yansıyor­du. Bu süreçte, sadece şekle anlam verme, şekli anlamlandırma söz konusu olmuştu. Buradan da şunu çıkarabiliriz ki, tarihin eski katlarına inildikçe “anlamsız” herhangi bir şekle rastlamak mümkün değildir.

Çok uzun süre için Mısır hiyerogliflerinin büyü­lü işaretler oldukları sanılmış, bu yüzden de “hiyeroglif” adı uygun görül­müştü. Hieros (kutsal) ve glifos (oyma, yazı) kelimelerinin birleşmesinden doğan bu isimlendirme bugün de kullanılıyor. F. Champollion (1790-1832) adlı filolog bu resimlerin gerçekte bir yazı olduğunu fark ederek, 1824 yılında deşifre etti. Gerek resim yazısı, gerekse herhangi bir resim ve şeklin hangi anlama tekabül ettiğini, neye karşılık geldiğini bilirse­k, onu benimseyerek ilişki kura­biliriz. Kelime ve grameri bildiğimizde o dili anladığımız gibi. Anlamak, şekle bir anlam yüklemektir.

Sanat tarihçilerinin modern çağda benimsemiş oldukları ikonografi kavramı, esas itibariyle şekillerdeki anlam boyutunu araştırmakta, özellikle figürlerdeki mistik ve esoterik anlamı keşfetmeye çalışmaktadır. Bu tür bir araştırmayı derinleştirmekle tarihten gelen şekilleri açıklayabiliriz. Tarihin eski katmanlarına indikçe karşımıza çıkan sembollerle inançları kesin çizgilerle ayırmak hiç de kolay değildir. Bunlar sürekli akış içindedirler. Gerçekte batıl olan ile akılcı olan birbirine dönüşür, birbirine aktarılır.

Fiziki çevremizi şekillerle kavrarken, eşyayı, çizgiler ve renkleriyle görüp kavramaya görsel algı diyoruz. Masa, sandalye, odamızın penceresi ve insanların giysileri şekil ve renklerden oluşan bütünler halinde kavranmaktadır. Aceleci bir göz bunların şekillerine dikkat etmezken, anlam veremediğimiz bazı şekiller bizi, gözümüzü ve aklımızı durdurur, kendine çeker. Onun, özel bir düşünceye göre biçimlendiğini fark ederiz. Bu tür şekiller; yorum, spekülasyon, faraziye ve varsayımlarımızın yetmediği şekillerdir. Burada ihtiyacımız olan şey, ikonografidir. Bir başka deyişle; anlam boyutunun okunmasını sağlayan özel bilgiler.

Mitoloji, ikonografi ve sanat tarihi araştırmaları göstermiştir ki, her toplumun kültür ve sanatı, daha eski tarihi katlarla bağlantı içindedir. Ne Selçuklular ne de Osmanlılar bu kuralın dışında tutulabilir. Bu bağlamda, Ortaçağ'da yaşayan insanın tutum ve davranışları kadar, ortaya koyduğu şekillerin de geçmişle ve çağdaşlarıyla etkileşimleri olacaktır. Bu gerçeğin en çarpıcı örneklerinden biri, "çintemani" olarak tanımlanan motif grubunda su yüzüne çıkıyor.

Üç yuvarlağın bir merkez etrafında duruşu ve bu üçlünün taban kısmında dalgalı çift çizginin yer alması, Türk sanatında çintemani adıyla bilinir. Bu motif grubu veya kompozisyonun, Anadolu'dan Japonya'ya kadar genişleyen bir coğrafyada yayılmış olması şaşırtıcıdır. Kompozisyonundaki daireler ya da toplar çoğu kez inci taneleri olarak kabul edilir. Bu motif grubu, Osmanlı tezyinatında geniş bir uygulama alanı bulmakla birlikte, şeklin kökeni Uzak Doğu'nun inanç sistemlerine bağlanmaktadır.

İkisi altta, biri üstte yerleşmiş bulunan üç inci tanesi Buda'nın ruhani vasıflarını anlatır. Mahayana-Budizm kültüründe üç top, arzuları gerçekleştiren cevherdir. Saf, temiz ve renksiz olan bu unsurlar dünyayı aydınlatır, ışıklandırır. Üç beneğin içine kimi zaman daha küçük halkalar çizilir, bazen de bu toplara alevler bağlanır.

Sanskritçe'de çinta, düşünce, istek ve dikkat anlamlarını taşıırken, mani, hazine, inci tanesi ve top anlamındadır. Dalgalı iki yatay çizgi; şimşeği veya Buda'nın dudağını temsil eder. Bu formun, deniz dalgaları, kaplan postu deseni hatta bulutları ifade ettiği de ileri sürülmektedir.

Uygur kültür çevresine (Miran ve Kızıl bölgelerinde) girdiği görülen üç benek, İpek Yolu boyunca Batı'ya göç etmiştir. Çin'de "Mani", Japonya'da "Tama" adıyla saygı gören Çintemani, zamanla köken anlamını kaybeder, yeni sembolik anlamlar kazanır, giderek sadece bir süs unsuru olarak da yaşama-ya devam eder.

Anadolu'da, Budizm'deki anlamının dışına çıkan şekil, Beyşehir, Kubadabad Sarayı çinilerinde, figürlerin elbise desenlerinde görülür. Kompozisyonun 13. yüzyıl ortalarındaki Selçuklu uygulamalarından sonra Osmanlı sanatında görülmesi, bu formun, hâkimiyet ve güç simgesi olarak benimsendiği izlenimini veriyor.

Cahide Keskiner tarafından
Yıldız Porselen için tasarlanmış çintemani desen

Eyüp Ferhat Paşa türbesi
taş lahit üzerindeki çintemani deseni

İslâm sanatında tasvir/suret/figür, bütünüyle ortadan kalkmış olsaydı, tezyinat, geometrik şekiller ile bitkisel süslemelerden ibaret kalırdı. Oysa, kültür çevrelerine ve dönemlere göre oldukça zengin bir figüratif program görülebiliyor. Adem ve Havva figürlerinden başka, yeri ve konusu geldikçe İslâm Peygamberi'nin de resmedildiğini biliyoruz. Melekler, Burak figürü, minyatürün sık rastlanan konularındandır. Bütün bunların ötesinde, insan vücuduna ait, el ve göz gibi parçalar, daha çok motife dönüşerek ortaya çıkarlar. Göz motifi, eski Yakın Doğu'da ve Antik Çağ'da olduğu gibi, İslâm kültür çevrelerinde popülerdir. Öncelikle kem gözlerden, şeytan'ın gözünden (nazardan) koruduğuna inanılır. Önemli bir başka figüratif unsur hams'dır. 11. yüzyıldan sonra, muhtemelen Şii etkileriyle yayılan el figürü birkaç farklı yorumla dile getirilmektedir: Hz. Ali'nin eli (Pençe-i Ali), kuzey Afrika'da ise Fatma'nın Eli olarak saygı gören bu sembol, bazen sancak alemlerinde yer alır, Sasani mühürlerinde görülür, Hristiyanlıkta Tanrı'nın Eli olarak sahneye girer. O halde El, hangi özel anlamı taşırsa taşırsın, göz motifi gibi koruyucu (apotropeik) bir güce sahiptir.

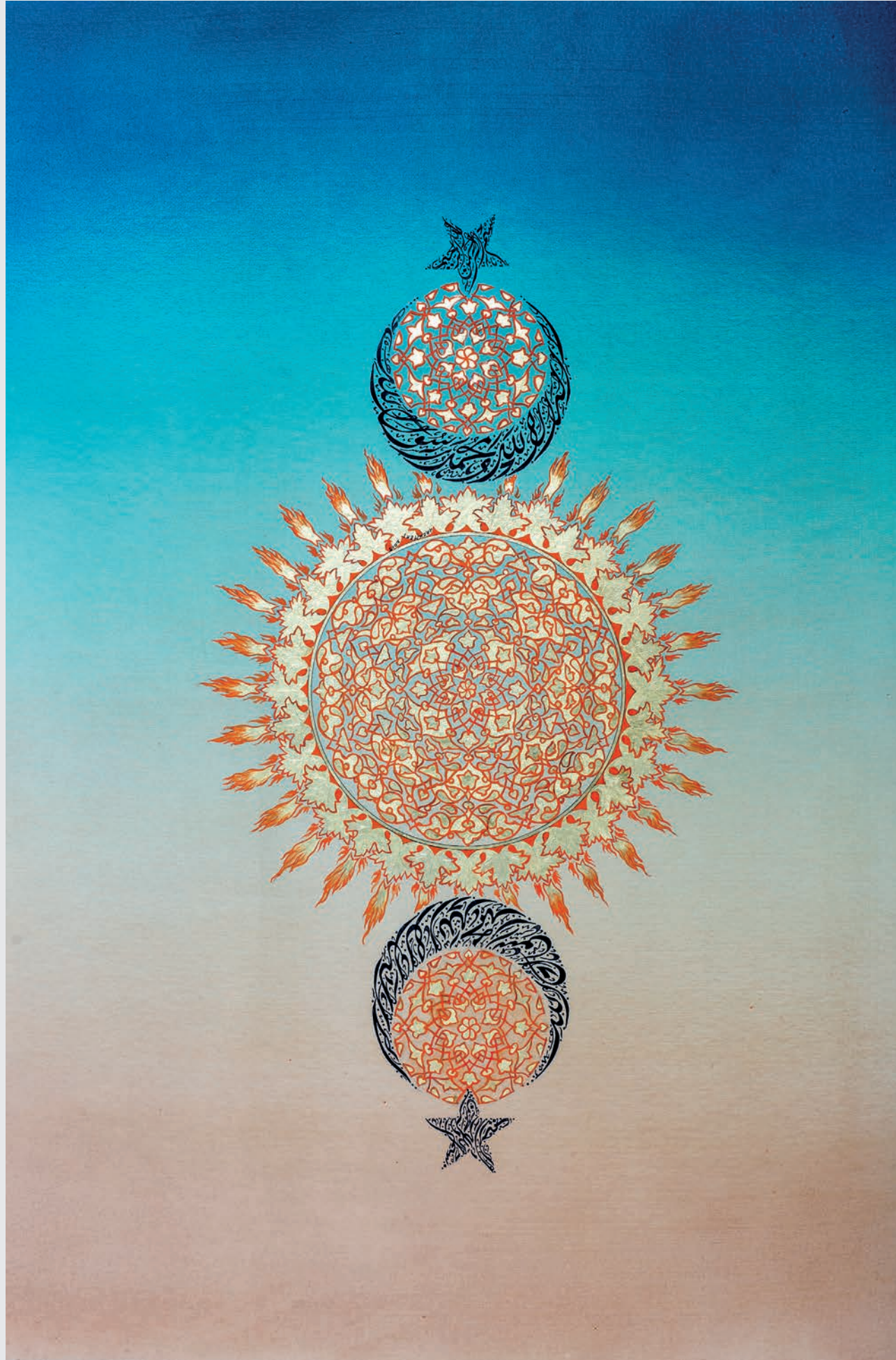
Yarısından itibaren ucuna doğru çatallaşan kılıç, herhalde en sık rastlanan sembollerden biridir. Bedir Savaşı'nda ele geçen ve İslâm Peygamberi tarafından Hz. Ali'ye verilen Zülfikâr, bundan sonra ilk defa Uhud Savaşı'nda kullanılmıştır. Yeniçeri orta remzi olarak da kullanılan bu şekil, Barbaros Hayrettin Paşa'nın sancağında da büyükçe yer alır.

Özet ve sonuç olarak denebilir ki, aynı şekil, farklı kültür çevrelerinde değişik anlamlar yükleniyor, bütünü yok olmuyor. O halde insanın seçici davrandığı da anlaşılıyor. Eğer bir şekil, ötekilere göre bir avantaj elde ettiyse, bir kültür çevresinde bir şekil öne çıkıyorsa, bu, ona daha çok ihtiyaç duyulduğu içindir. Her şekil, bir inanç sistemi veya bir ruhsal modelin anlatımıdır. Bütünüyle ve sadece dekoratif görünenler bile en azından kökenlerinde böyledir. Bugün bile değişen fazla bir şey yoktur. Bir biçime, güncel bulduğumuz için ya da moda olduğu için ilgi duymuyor muyuz?

25 x 35 cm
Cahide Keskiner, Mescid-i Nebevi ve Lale

50 x 70 cm
Arzu Mert, Ay-Yıldız-Güneş. Hat- Ahmet Kutluhan, Kelime-i Tevhid

35 x 50 cm

Asiye Okumuş, Gül-i Muhammed. Hat- Ahmet Kutluhan, Hilye-i Şerif

30 x 40 cm
Asiye Okumuş, Servi Bemesle. Hat-Ahmet Kutluhan, Besmele

35 x 35 cm
Asuman Tunçel Bozyiğit, Yin-Yang

35 x 45 cm
Aynur Gürsoy, Çintemani

40 x 50 cm
Aynur Gürsoy, Hayat Ağacı

41 x 58 cm

Ayşe Güres, Mevlevilik Sikkesi. Hat-Ahmet Kutluhan. Ya Hazret-i Mevlana, Huzur-ı Pir

50 x 63 cm
Bahriye Balkaç, Çift Başlı Kartal

26 x 63 cm
Bahriye Balkaç, Servi

35 x 45 cm
Çiğdem Mercan, Ejder

35 x 45 cm
Çiğdem Mercan, Nar. Hat-Ahmet Kutluhan. Ya Rezzak

35 x 45 cm
Çiğdem Mercan, Zümrüd-ü Anka

30 x 35 cm
Ebru Kızılırmak, Tek ve Çift Başlı Kartal

40 x 60 cm
Esra Altınoğan, Hayat Ağacı

FISUN.EROĞLU 2015

30 x 40 cm
Fisun Eroğlu, Alem

40 x 55 cm
Gül Vardar Tezbor, Kandil

30 x 37 cm
Nukhet Sağiroğlu, El Sembolü

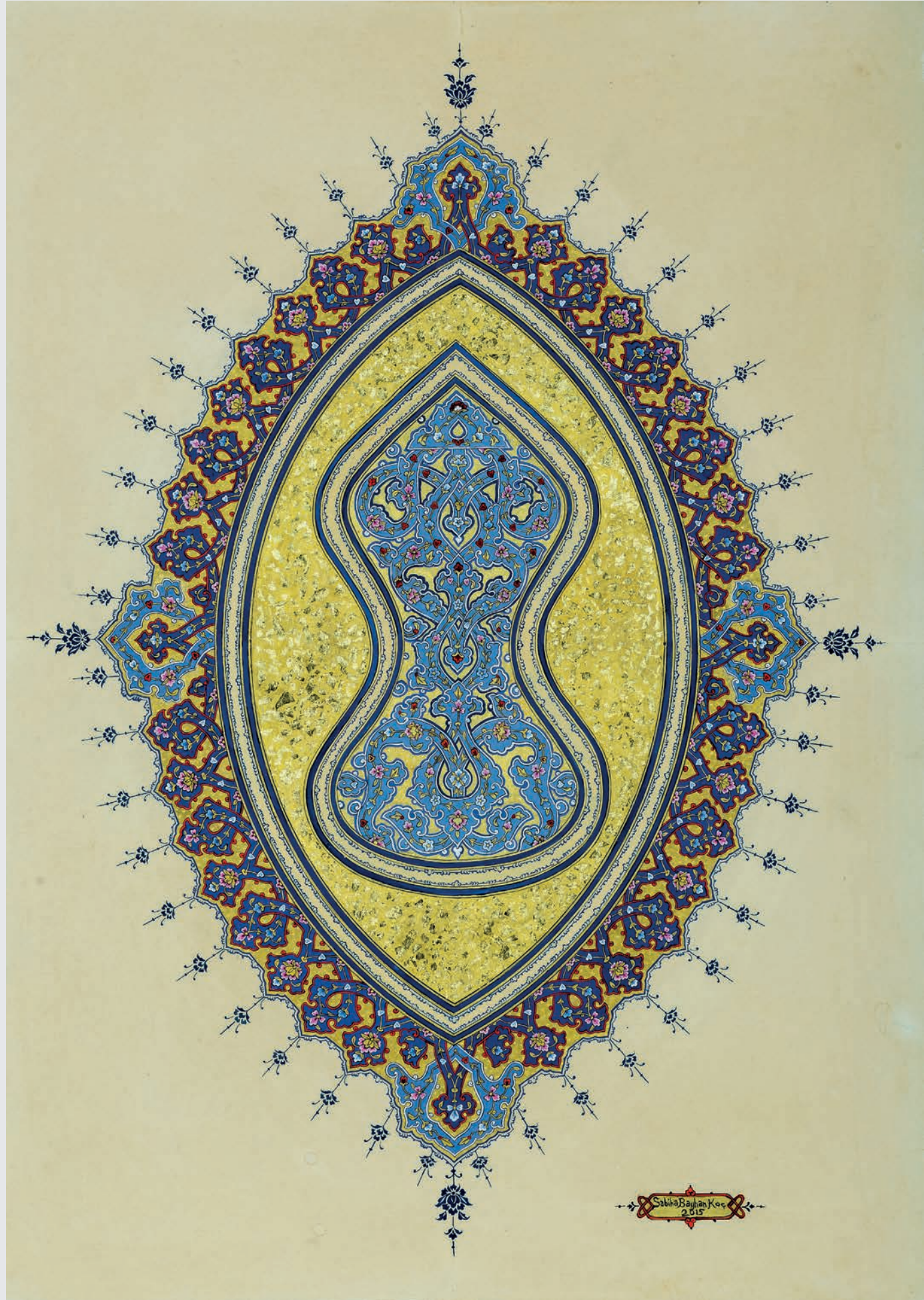
35 x 50 cm
Olçay Çetinok, Burçlar

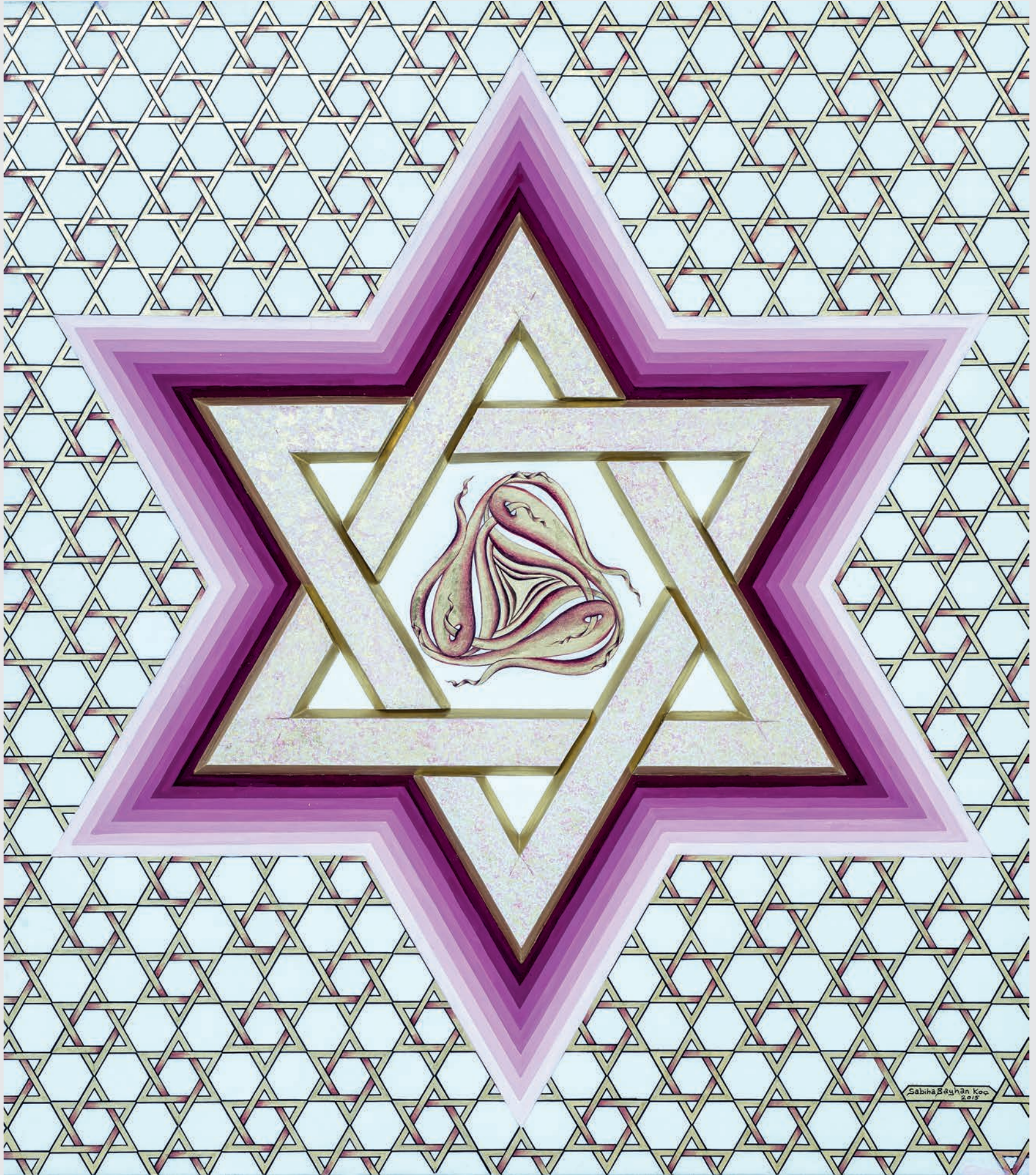
42 x 62 cm
Olçay Çetinok, İnsanlık Tarihinin Tanığı Zeytin Ağacı

35 x 50 cm
Sabiha Bayhan Koç, Kadem-i Şerif

40 x 60 cm
Sabiha Bayhan Koç, Kadem-i Şerif

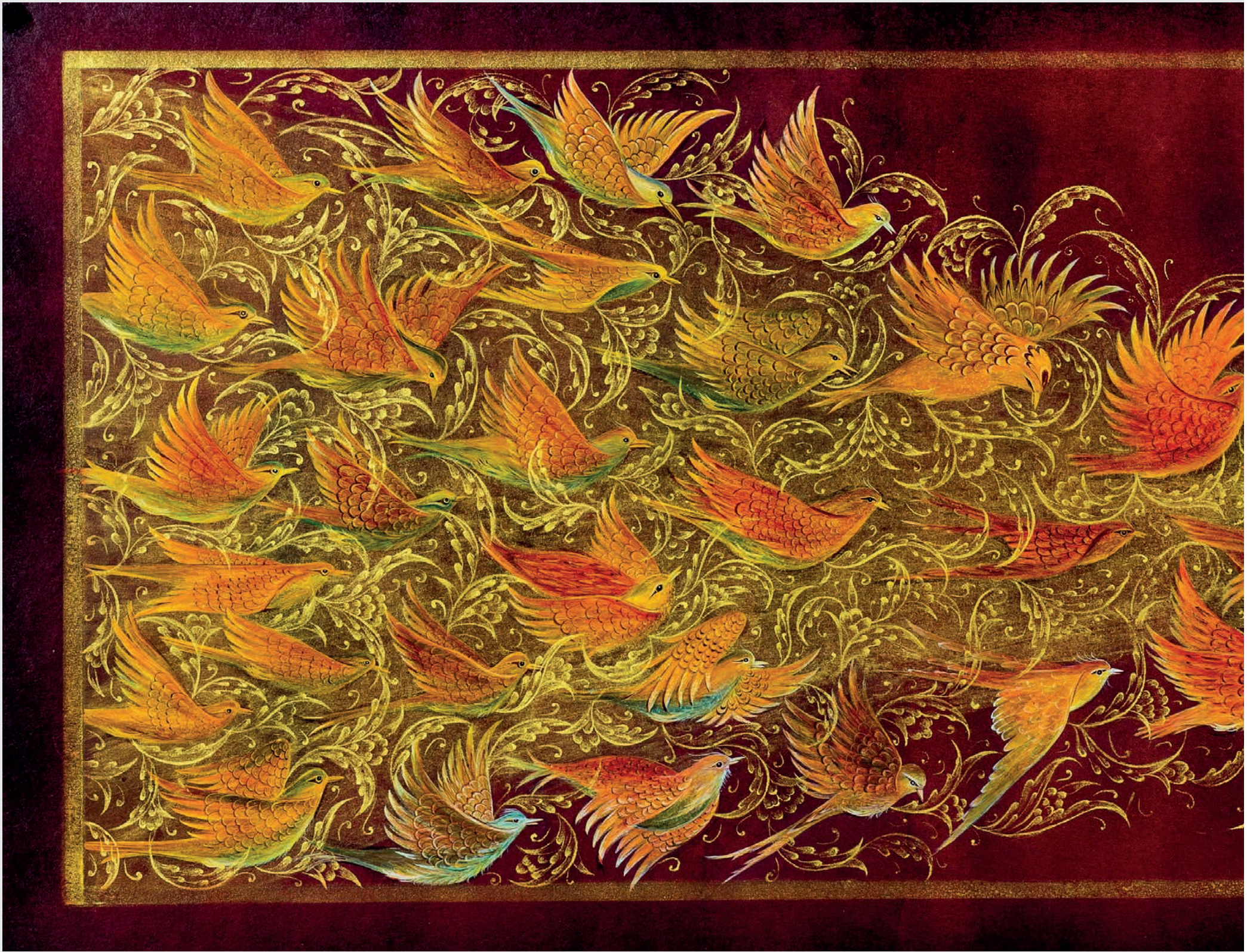
55 x 60 cm
Sabihâ Bayhan Koç, Mühtâr-ü Süleyman

35 x 50 cm
Sıdıka Betül Başbuğ, Çifte Vav. Hat- Ahmet Kutluhan

35 x 50 cm
Sıdıka Betül Başbuğ, Mevlevilik Sirkkesi. Hat-Ahmet Kutluhan, Ya Hazret-i Mevlana

30 x 73 cm
Zehra Çekin, Simurg

Cahide Keskiner Atölyesi

Keskiner Atölyesi, 1989 yılında Kadıköy Moda caddesinde ahşap bir evde az sayıda öğrenciyle klasik Türk sanatları eğitimine başlamıştır. Birkaç yıl sonra Cahide Keskiner'in baba evi olan Devrim Apartmanı bahçe katına taşınan atölye, bugüne kadar aralıksız faaliyet göstermiştir.

Hocası Süheyl Ünver'den aldığı bayrağı yeni nesle devretmek için büyük gayret gösteren ve heyecanını hiç kaybetmeyen Cahide Hoca, öğrencilerine yalnız tezhip ve minyatür değil, kültür ve sanat tarihi ve milli şuur eğitimi vermeyi görev bilmiştir.

Cahide hoca zengin arşivi ve metod bilgisi ile öğrencilerine araştırmayı öğretir. Klasik sanatı öğrenen öğrenciler zaman içinde özgün eserler vermek için teşvik edilir. Cahide Hoca'nın rahle-i tedrisinden geçen, eserlerinden ve yayınladığı kitaplardan ilham alan sanatçılar 'gelenekten geleceğe' anlayışıyla Türk sanatına hizmet etmektedir.

Sanatçılar;

Cahide Keskiner

Arzu Mert

Asiye Okumuş

Asuman Tunçel Bozyiğit

Ayla Çolak

Aynur Gürsoy

Ayşe Güres

Bahriye Balkaç

Çiğdem Mercan

Ebru Kızılırmak

Esra Altındoğan

Fisun Eroğlu

Gül Vardar Tezbora

Gülcan Pasin

Nukhet Sağıroğlu

Olca Çetinok

Sabiha Bayhan Koç

Sıdika Betül Başbuğ

Zehra Çekin

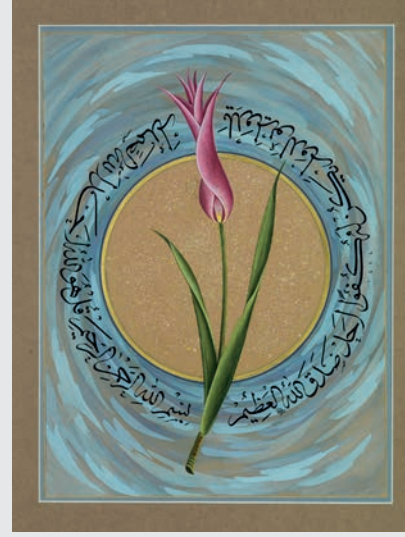

Cahide Keskiner

1931 yılında İstanbul'da doğdu. Tezhib ve minyatür çalışmalarına 1953 yılında hocası Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ile başladı. Hattat Macit Ayrıl'dan hat ve Ressam Şeref Akdik'ten resim dersleri aldı. 1965 yılında İstanbul Yıldız Porselen Fabrikasına Türk Süsleme Sanatları Uzmanı olarak atandı ve burada ilk Türk Süsleme Atölyesini kurdu. Şişli Terakki Lisesi, Kadıköy Halk Eğitim Merkezi, Yapı ve Kredi Bankası ve Kadıköy Aziz Berker Kütüphanesinde açılan kurslarda eğitim görevlisi olarak vazife aldı.

1980 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Topkapı Sarayı Müzesinde açılan Uygulamalı Türk Süsleme Sanatları Kurslarında eğitim ve yönetim kurulu başkanlığına getirildi. 1978 yılında Mimar Sinan Üniversitesinde iki yıllık halka açık bir eğitim programı yürüttü ve 1982 yılında aynı üniversitenin Geleneksel Türk Süsleme Sanatları Bölümünde öğretim görevlisi oldu.

Yurtiçi ve yurtdışında pekçok sergiye katılan ve altı özel sergi açan sanatçı, çeşitli kurum ve kuruluşlardan plaketler aldı. 2000 yılında T.C. Kültür Bakanlığı Mevlana Büyük Ödülüne layık görüldü. Birçok yayınlanmış eseri olan sanatçı, Keskiner Tezhib ve Minyatür Atölyesinde öğrencileri ile çalışmalarına devam etmektedir.

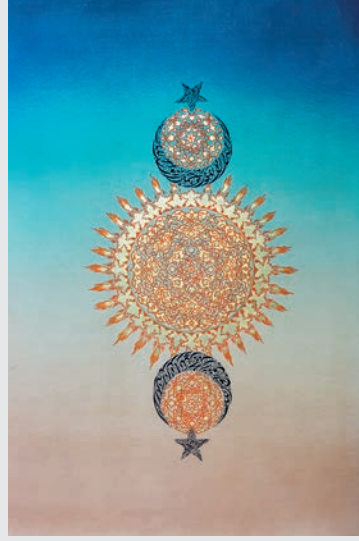
LALE

Baharın müjdecisi olan lale, tarih boyunca Türkler tarafından çok sevilmiş, şekli ve rengiyle şiirlere, tezyini sanatlara ve mimari eserlere motif olmuş, bir devre adını vermiştir.

Lale kelimesinin la'l (kırmızı/yakut)'den türediği ileri sürülmektedir. Tasavvufta lale Allah, gül peygamber sembolüdür. Lale kelimesini oluşturan harfler, Allah ve hilal kelimelerindeki harflerle aynıdır. Ebced değeri olarak 66 sayısını verir. Lale kelimesi tersinden okununca hilal kelimesi ortaya çıktığından şairler "aks-i lale" sözüyle hilale işaret eder. İzzet Ali Paşa'nın şu beyti meşhurdur:

"Mazhar-ı ism-i celal olmasa hakkā lale

Bulamazdı bu kadar rütbe-i vâlâ lale."

AY-YILDIZ GÜNEŞ

Ay-Yıldız ve Güneş motifleri dünyada tarih boyunca tüm devlet ve uygarlıkların ve dinlerin kullandığı semboller olmuşlardır. Tarihte bariz şekilde hilalden oluşan Ay-Yıldız motifini ilk kez Sümerler kullanmıştır. Güneş, Hunlar ve Göktürkler döneminde hükümdarlık rumuzu olarak görülmüştür. Daha sonraları Partlar tarafından kullanılan sembolü Antik Mezopotamya medeniyetleri sıkça kullanılmıştır. Osmanlı tarihinde yıldız, İslâm'ın beş şartını temsil eder. Hilal, İslâm anlamına gelir ve hicreti temsil eder. Güneş, ay ve yıldız Türk tarihi boyunca yüklenilen kutsal anlam, bu simgelerin Türkiye Cumhuriyeti bayrağında ve çeşitli resmi simgelerde yer almasını sağlamıştır.

Arzu Mert

19 Eylül 1967 yılında İstanbul'da doğdu. Marmara Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı bölümü mezunudur. Cahide Keskiner ve Sabiha Koç atölyelerinde on yıldır tezhip sanatı dersini almaktadır. Eserleri 2014 yılında Haliç Kongre Merkezi'nde sergilendi.

Asiye Okumuş

Mimar Sinan Üniversitesi Geleneksel Türk El Sanatları bölümünden mezun oldu. Prof. Kerim Silivri ve Cahide Keskiner atölyelerinde çalıştı. Kültür Bakanlığı tezhip kurslarında öğretmenlik yaptı. Tezhip ve minyatür çalışmaları ile çeşitli karma sergilere katıldı.

GÜL-İ MUHAMMED-İ

Gülün, Hz. Muhammed'i temsil etmesinin nedeni ve zamanı hakkında çeşitli rivayetler vardır. İslam dininde cennet bahçelerinin sıklıkla güller içinde tasvir edilmesi, O'nu gül ile özdeşleştiren anlatımlara sebep olmuştur. Gül sevgiyi ve ilahi güzelliği sembolize eder, o halde Allah'ın en sevdiği kulunu elbette yalnızca gül temsil edebilir. Onun teri ve teninin güzel kokusu gül kokusuna benzetilirken kendisine vahiy indirildiği sıralarda etrafa gül kokusunun yayıldığına dair rivayetler de ona gül remzinin yakıştırılmasının sebeplerindendir.

Özellikle Kadiri tarikatı ve Mevlevilikte gül sembolü önemli yer tutar. Kadiri tarikatının sembolü güldür. Tasavvufta gonca gül vahdeti yani birliği, açılmış gül ise çokluk halini simgeler. Gonca gül aynı zamanda halvet halidir, insanın Allah'la baş başa kalışıdır.

Bir rivayete göre, Hz. Ali son nefesinde bir deste gül ister ve gülleri kokladıktan sonra ruhunu teslim eder. Bektaşî nefeslerindeki "gül destesi" terimi bu anlatıdan kaynaklanır. Diğer yandan Hz. İbrahim, ateşe atıldığında ateşin bir gül bahçesine dönüşmesi de ona ve güle verilen değerdir.

SERVİ

Türk mitolojisinde "kutlu ağaç" diye anılan servi, kökleri derinliklere, dalları göklere uzanan bir sınırsızlığın tasavvurudur. Üst kısımlarıyla göğün, kökleri ile yerin katlarını ifade eder.

Servi hem ölümün, yani faniliğin hem de vahdetin sembolüdür. Kışın yapraklarını dökmeyişi sebebiyle dayanıklılığı, gücü, dirayeti, bir anlamda hayatı simgelerken, Kur'an alfabesinin ilk harfine de benzetilir. Elif, aynı zamanda "Allah lafzının" ilk harfidir ve vahdaniyeti sembolize eder. Ayrıca, rüzgârda hışırdayan yapraklarının "hu" çekip zikrettiğine inanılır.

Servi ağacının alt dalları düzdür, duaya açılmış eller gibidir. Üst dallar ise, tıpkı yaratanın karşısında aczini idrak edip, boyun eğmiş derviş gibi yere dönüktür.

Çağlar boyunca simgesel anlamından dolayı Türkler tarafından sevilen bir motif olarak mezar taşlarını süslerken, Türk süsleme sanatları çini, tezhip, minyatür gibi kalem işlerinde de her dönem kullanılmıştır.

Servi, dal, yaprak ve kozalaklarıyla çeşitli hastalıklara şifalar dağıtan değerli bir bitki olarak da hayatımızda yer almıştır.

YİN - YANG

Yin ve Yang bir temel enerjinin iki fazıdır. Yin siyahtır, içinde beyaz bir nokta ile yang vardır. Yang ise beyazdır, içinde siyah bir nokta ile yin vardır. Bu şekildeki duruşları evrenin dengesini temsil eder. Karşıtlar aslında birbirini besler biri olmadan diğeri olmaz. Dünya üzerinde bu ikilinin yansımalarını gördüğümüz pek çok şey bulunur. Gece ve gündüz, karanlık ve aydınlık gibi...

Asuman Tunçel Bozyiğit

Gazi Üniversitesi İşletme bölümü mezunu olup özel bir bankadan yönetici olarak emekli oldu. Klasik Türk sanatlarına olan ilgisi nedeniyle bir dönem Feride Dayanç atölyesinde ebru teknesini tuval gibi kullanarak ebru çalışmaları yaptı. Tezhip çalışmalarına Cahide Keskiner atölyesinde başladı. Halen Cahide Keskiner ve Sabiha Koç ile çalışmalarına devam etmektedir.

Ayla Çolak

1998 yılında Cahide Keskiner atölyesinde tezhip çalışmalarına başladı. Akbank Beylerbeyi Galerisi, Seven Sanat Galerisi (2003 yılında), Bursa Teyyare Kültür Merkezi (2004 yılında), Tuzla Belediyesi Sanat Galerisi (2012 yılında), Haliç Kongre Merkezi (2014 yılında), Seven Sanat Galerisi (2015 yılında) gibi kişisel ve karma pek çok sergilerde eserleriyle yer almıştır.

VAV KAYIĞI

Arapçada vav harfi tüm evreni, kainatı yaratanın tek; yaratılanların ise çok olduğunu simgelemektedir. Vav harfi Allahın Vahid ismini ve birliğini simgeler. Bazen bir insanın secdedeki hali, bazen bir ceninin anne karnındaki haline benzer. Ebced hesabına göre Arap alfabesinin altıncı harfi olup, modern Arap alfabesinin yirmi yedinci harfidir. Bu yönüyle aynı zamanda iman altı şartını temsil ettiği söylenir. Amentü duasında O'nun varlığı dışında hiçbir varlık ve özelliğimin olmadığına iman ediyorum demektir. Amentünün Türkçe anlamı inandım demektir. İman esaslarını ifade için kullanır.

HAYAT AĞACI

Dünya kültürlerini incelendiğinde “hayat ağacı” ile ilgili olarak tarihin ilk çağlarına kadar uzanan sayısız efsanelere rastlanmaktadır. Orta Asya’dan Avrupa’ya, Japonya’dan Amerika kıtasına tüm dünyayı saran bir mit, bir sembol olarak kabul edilen Hayat Ağacı; evreni, cenneti, ölümsüzlüğü, çoğalmayı ve bereketi simgeler. Şaman inancında hayat ağacı, dünyanın eksenidir. Dalları gökyüzü ile yeryüzünü birbirine bağlarken, dallarındaki kuşlar ve kartallar ölümsüzlüğe kavuşan insan ruhlarını simgeler. Eteğindeki aslan ve ejder ise insanları ve ağaçları kötü ruhlardan koruyan bekçilerdir.

Aynur Gürsoy

Çanakkale’de doğdu. Kastamonu Lisesi’ni 1964 yılında bitirdi. Aynı yıl Kastamonu İlköğretmen Okulu fark derslerini vererek öğretmen oldu. 1995 yılında Keskiner atölyesinde Cahide Keskiner ve Sabiha Koç’tan tezhip ve minyatür dersleri almaya başladı. Halen aynı atölyede çalışmalarına devam etmektedir. Bugüne kadar altısı kişisel olmak üzere 26 sergide eserleriyle yer aldı.

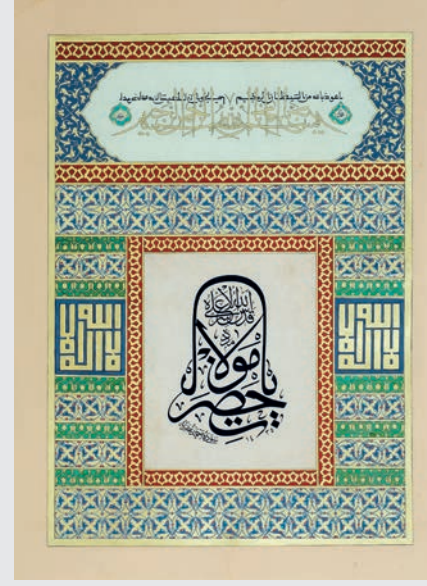
ÇİNTEMANİ

Çintemani, 8. yüzyıldan beri bir süsleme motifi olarak Orta Asya Türkleri, Çinliler ve Japonlar tarafından kullanılmıştır. Buda’nın üç vasfı olan “düşünce gücü”, “kozmik şuur” ve “gören gözler”i ifade eden “tama” sembolü; ikisi altta biri üstte üç inci tanesi ile betimlenmiştir. İslamiyet’te ise “yaratılış”, “yaşam” ve “yaratana dönüş” simgesi olarak yorumlanmıştır. Çintemani, süsleme sanatlarında “şahi benek” (üç nokta) ve “pelengi” (dalgalı iki çizgi) motifleriyle halı, çini, kumaş, sedef kakma, tezhip ve minyatürlerde sıkça kullanılmıştır.

Ayşe Güres

1965 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini İstanbul'da bitirdikten sonra İngiltere'de (Sawstonhall College, Cambridge) yüksek tahsilini tamamladıktan sonra Türkiye'ye döndü. Evli ve bir çocuk annesi olan Ayşe Güres, Teşvikiye Sanat Galerisi'nde iki sene resim eğitimi gördükten sonra Cahide Keskiner atölyesinde Sabiha Koç ile tezhip eğitimine başladı. Cahide Keskiner atölyesi ile birlikte çeşitli karma sergilere katıldı.

HUZUR-I PİR (TÜRBE)

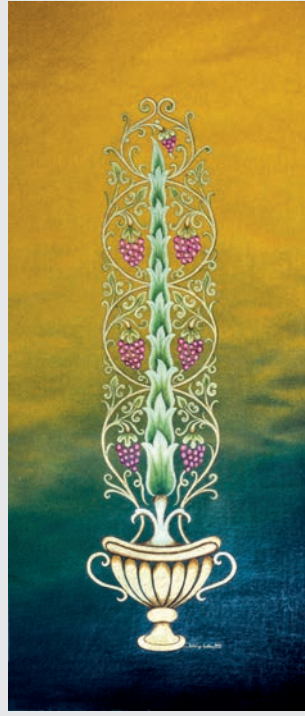
Türbe salonuna Sokullu Mehmet Paşa'nın oğlu Hasan Paşa'nın 1599 yılında yaptırdığı gümüş kapıdan girilir. Burada bulunan iki vitrin içerisinde Mevlana'nın Divan-ı Kebir'inin en eski nüshaları sergilenmektedir. Türbe salonunu üç küçük kubbe örter. Üçüncü kubbe, post kubbesi de denilir ve yeşil kubbeye kuzey yönünde bitişiktir.

Türbe salonu doğuda, güneyde ve kuzeyde yüksekçe bir set ile çevrilir. Kuzeyde iki parça halinde yer alan yüksek setlerde altı Horasan erinin sandukaları yer almaktadır. Horasan erlerinin hemen ayak ucunda ise İlhanlı Hükümdarı Ebu Said Bahadır Han için yapılmış nişan taşı bulunmaktadır.

Yine burada yer alan iki levha, Mevlana'nın felsefesini ve düşünce sistemini açıklaması açısından önemlidir: "Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol"

İkinci levha ise Mevlana'nın Farsça bir rubaisidir. Rubainin Türkçe çevirisi şöyledir;

"Gel, gel, ne olursan ol gel! İster kafir, ister Mecusi, ister puta tapan ol, gel! Bizim dergahımız ümitsizlik dergahı degildir. Yüz kerre tövbeni bozmuş olsan da yine gel!"

ÇİFT BAŞLI KARTAL

Çift Başlı Kartal güç ve kudretin sembolüdür. Doğu ve Batı'nın hakimiyetini sembolize eder. Yükseklik ve ululuk timsali kabul edilen kartal, pek çok kültürde kutsal sayılmıştır. Kuşların ve gökyüzünün hükümdarı kabul edilmiş olup mutlak iktidarı simgeler. Türkler, "Çift Başlı Kartal" sembolünü, göçler ve fetihler sayesinde Orta Asya kültüründen tüm dünyaya taşımıştır.

Çift başlı kartal, Hitit'ten Bizans'a ve Selçuklu'ya kadar Anadolu'da yaşamış birçok medeniyetin simgesi olmuştur. Orta Asya inancına göre insanlara gökyüzü ve yeryüzü yolculuklarında refakat eden koruyucu varlıklar kuş şeklindedir. Şamanizm'e göre yer ile göğün arasındaki çelik kapıyı kartal tutar. Çift başlı kartal, nazarlık, tılsım, aydınlık ve güneş sembolü olarak işlenir. Bazı devletlerin resmi bayraklarında, kentlerin ve kimi kuruluşların bayrak, amblem ve armalarında çift başlı kartal motifine hala rastlanmaktadır.

Bahriye Balkaç

İstanbul'da doğdu. Besin Teknisyenliği bölümünü bitirdi. 1998 yılında Cahide Keskiner atölyesinde tezhip çalışmalarına başladı. 2000-2002 yıllarında Cahide Keskiner'in Aziz Berker Halk Kütüphanesi'nde açmış olduğu "Kültür Bakanlığı Geleneksel Sanatlar Temel Eğitim" kursunu bitirdi. 2005-2006 yıllarında Yıldız Sarayı Şale Köşkü'nde Milli Saraylar Daire Başkanlığı Geleneksel Sanatlar Merkezi'nde tezhip ihtisas derslerine devam etti. 2008 yılında Kültür Bakanlığı'ndan tezhip dalında sanatçı kimlik kartı aldı. Çeşitli karma sergilere katıldı. 2011 yılında Moda ve Tuzla'da iki ayrı kişisel sergi açtı. Çalışmalarına halen Cahide Keskiner atölyesinde devam etmektedir.

SERVİ

Ağaçlar insanlık tarihinde çeşitli dönemlerde en fazla kullanılan simgesel temadır. Servi tüm çağlar ve kavimler tarafından dik-kate alınmış, kutsanmış, yaşamlara ve kültürlerle dahil edilmiş efsanevi bir ağaç türüdür. Büyümek için güneşe ihtiyaç duyduğundan dallarını sürekli gökyüzüne doğru uzatması ona mistik bir anlam yüklenmesine neden olmuştur. Uzun ömürlülüğü, dayanıklılığı, güzel şekli ve boyu serviye bir hayat ve güzellik sembolü haline getirmiştir. Servi ağacı geleneklerimizde hem ölümün yani faniliğin hem de vahdetin simgesidir. Mezar taşlarında yaygın olarak kullanılan bu ağaç motifinin bir diğer adı "hayat ağacı"dır. Hayat ağacı bolluk ve bereket simgesidir.

Türk süsleme sanatlarının derin geçmişi çok çeşitli figür ve bitki öğelerinin kullanımını geliştirmiştir. Bu gelişim sırasında pek çok alanda servi ağacı form olarak kullanım rahatlığı sunduğu gibi estetik bakımdan da sevilerek uygulanmıştır.

Çiğdem Mercan

1989 Yılında Cahide Keskiner atölyesinde tezhip ve minyatür dersleri alarak geleneksel sanatları öğrenmeye başladı. 1997 yılında Ümit Yaşar Sanat Galerisi'nde ilk kişisel sergisini açtı. Çok sayıda karma sergiye ve Kültür Bakanlığı sergilerine katıldı. Eserleri Kültür Bakanlığı ve çeşitli kişisel koleksiyonlarda bulunmaktadır. Halen Cahide Keskiner atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

NAR

Nar Türk toplumlarının İslamiyet öncesi ve sonrası dönemlerinde inanç sistemlerinde sıklıkla karşımıza çıkan bir semboldür. İslamiyet öncesi sanattaki ilk uygulamaları; VII-VIII yüzyılda yapıldığı düşünülen ve Balavaste'de bulunan Uygur duvar resimlerindedir. İslamiyet öncesinde ağırlıklı olarak bolluk-bereket sembolü olan nar, aynı zamanda tılsımlı, doğurganlığın, yaşamın, uzun ömrün, ölümsüzlüğün, sürekliliğin ve sonsuzluğun sembolüdür. İslamiyet sonrasında ise bütün bu değerlerinin üstüne; Kuran-ı Kerim'de de adı zikredildiği için cennetin simgesi olarak sembolize edilmiştir.

EJDER (EVREN)

İlk örnekleri 6. yüzyıldan beri Türk kültür çevrelerinde görülen ejder ikonografisi kuvvet, bereket, güç, evren, bolluk gibi değerlerin yanında iyiliğin de sembolü olarak adlandırılmıştır. Ayrıca şifanın sembolü ve kötülük önleyici tılsım olan ejdere; eski türkler "luu" (Çince lung'tan gelir), büke, alp, nek gibi adlar vermişlerdir. Çift ejder sembolü ise özellikle Selçuklularda taş işçiliğinde çok kullanılmıştır.

ZÜMRÜD-Ü ANKA (SİMURG)

Osmanlı'da Zümrüd-ü Anka, İran'da Simurg, Çin'de Feng Huan, Batı kültüründe Phoenix gibi değişik adlarla anılan bu efsanevi sembole, yüzyıllar boyunca farklı kültürler tarafından birçok anlam yüklenmiştir. Tarih boyunca devlet kuşu, güzellik, bereket, kuvvet, şifa verici, ölümsüzlük simgesi, kişinin kendi benliğini bulması gibi pek çok anlama bürünen bu sembol taşıdığı anlamlardan dolayı Osmanlı'da bir çok objenin üstünde kullanılmıştır.

TEK VE ÇİFT BAŞLI KARTAL

Türk mitolojisinde ve şaman kültüründe sıklıkla kullanılan kartal, nazarlık, tılsım, koruyucu ruh, güç, kuvvet ve göklerin haki-mi olarak kabul edilir. Çift başlı kartal ve çift kartal ise bu doğ-rultuda fazlalaşmış kuvveti temsil eder. Yapılan araştırmalar, kartalın ve kartal cinsi kuşların Türk mitolojisinde çok önemli bir türeme sembolü olduğunu göstermektedir. Bu nedenle kar-tal aynı zamanda bir tözdür. Çocuğu olmayan kadınlar çocuk vermesi için kartala yalvarır, doğan çocuklara kartaldan türemiş denirdi. Göğe çıkma törenlerinde üzerinde çift başlı kartal hey-keli olan bir sırık, kuş resimli ve tüylü bir elbise, kuşlu davullar kullanılırdı.

Bazı şaman kavimleri ölümden sonra ruhların kuş şeklinde göğe yükseldiğine inanırlardı. Mezar taşı ve türbelerde görülen tek ve çift başlı kartal ve kuşların kullanım sebepleri işte bu ina-nışlara dayanır.

Kartalın kimi yerlerde de hayat ağacı sembolüyle ile birlikte kul-lanıldığını görürüz. Genellikle kartal ağacın tepesinde egemen konumdadır. İnanca göre kartal şamana öbür dünyaya geçişte yardımcı olur. Çoğunlukla kartala ağacın altında bir aslan veya ejder çifti eşlik eder. Bunlar hayat ağacını bekleyen bekçi hay-vanlar konumundadır. Selçuklu sanatında kartal figürü genellik-le sivri kulakları, sivri gagası, yelpaze gibi açılmış kuyruk tüy-leriyle karakteristik bir şekilde tasvir edilir. Genellikle kuyrukla gövde arasında hilal motifi görülür. Bazı araştırmacılar kartalla-rın kulaklı olarak tasvir edilmesini Türklere has bir özellik olarak ele almaktadır.

Ebru Kızılırmak

1992 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Prof. Kerim Silivri atölye-sinden mezun oldu. 1999 yılına kadar reklam ajanslarında gra-fiker olarak çalıştı. 2003 yılında Kültür Bakanlığı'nın Aziz Berker Kütüphanesi'nde düzenlediği iki yıllık tezhip sertifika programı-nı bitirdi. Çeşitli karma sergilere katıldı. 1999 yılından bu yana Cahide Keskiner atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

Esra Altındoğan

1966 yılında İstanbul'da doğdu. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İktisat ve İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Nazariyatı bölümlerinden mezun oldu. 1991 yılında halası aynı zamanda da hocası olan, Cahide Keskiner'in vermiş olduğu değerli katkılarla çalışmalarına başladı. 2005 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın açmış olduğu tezhip kursunu bitirdi. Çalışmalarına halen Keskiner Atölyesi'nde Cahide Keskiner ve Sabiha Koç rehberliğinde devam etmektedir. Bugüne kadar Seven Sanat Galerisi, İTO Hünkar Kasrı (Kişisel Sergi), Beyoğlu Gençlik Merkezi (Kişisel Sergi), İstanbul Minyatürleri Karma Sergisi gibi pek çok sergide eserleriyle yer almıştır.

HAYAT AĞACI

İslam sanatında hayat ağacına farklı anlamlar yüklenmiştir. Kur'an'da Hz. Muhammed'in Miraç sırasında en üst sınırdaki yer alan Sidret-ül Munteha'ya (son ağaç) yani mahlukat aleminin son noktasına kadar yükseldiği bildirilir. Peygamber'in ulaştığı sınırdan sonra cennet'ül me'va yer alır, kutsal ağaç Sidre'de insan bilgisi sona erer. Buradan itibaren gayb ve bilinmezler alemi başlar. Miraç ile ilgili hadislerde Hz. Muhammed'in bu ağacın ötesine geçtiği belirtilir.

Hayat ağacı, Selçuklu ve Beylikler döneminde cennet anlamını da kazanır. Dalları arasında yer alan narlar cennet meyvelerini, kuşlar cennet kuşlarını sembolize eder. Türk mitolojisindeki hayat ağacının İslam inancındaki tuba ağacı gibi kökleri göklerde ve cennette bulunmaktadır.

Hayat ağacı temsilcisi olarak servi, hurma, nar, badem, kayın, çam, ılgın, meşe, sedir, akasya, çınar, söğüt vb. ağaçlar kullanılmıştır.

ALEM

Türk sanatında kubbe, minare ve sancak alemleri olmak üzere üç grupta toplanan alemler dikey bir eksene geçirilmiş yuvarlak kısımlar ve bunların üzerine yerleştirilmiş bir tepelikten ibarettir. Bunlar aşağıdan yukarıya doğru; kova, büyük küp, bilezik, armut, boyun, küçük küp diye isimlendirilmiştir.

Bunun yanı sıra kubbeye yerleştirilen en geniş kısma kazan, onun üzerindekiyle de sırayla simit, kaval, boyun, bilezik denmiştir. Minare alemleri, İslam aleminin dini sembolü olan hilal şeklindedir. Ülkemizde bazı alemlerin kıskaçları arasında yıldız da bulunur.

Fisun Eroğlu

1952 yılında İstanbul'da doğdu.

2000 yılında Cahide Keskiner ve Sabiha Koç'la tezhip sanatına başladı. 2004 yılında Atatürk Kütüphanesi'nde, 2006 yılında Veni Vidi Göz Hastanesi'nde, 2005 yılında Seven Sanat Galerisi'nde gerçekleştirilen sergilerde eserleriyle yer aldı.

Gül Vardar Tezbora

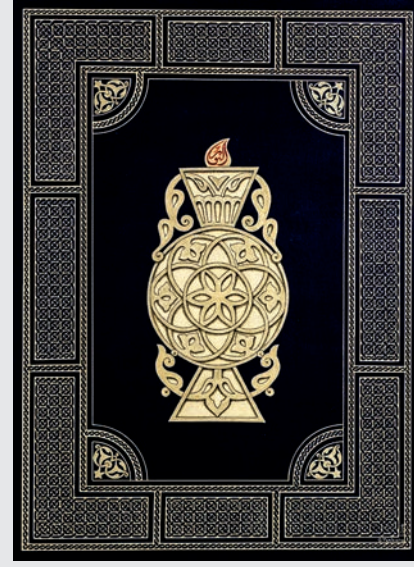
1985 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fransızca Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 1985-1997 yılları arasında Türk Hava Yolları'nda VIP kabin memuru olarak çalıştı. 2002 yılında Cahide Keskiner atölyesinde Cahide Keskiner ve Sabiha Koç'tan tezhip ve minyatür dersleri alarak çalışmalara başladı. Eserleriyle birçok karma sergiye katıldı. Halen Keskiner atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

KANDİL

Bir sıvı yağ haznesi ile fitilden oluşan bir aydınlatma aracı olan "kandil" kelimesi Latince "aydınlatıcı, mum, lamba" anlamındaki "candela" kelimesinden dilimize geçmiştir. İlk kandiller kase şeklinde pişmiş topraktan yapılmış, daha sonraki dönemlerde çeşitli madenler kullanılarak değişik şekillerde üretilmiştir.

Şekli, yapısı ve motifleri genellikle bir inancı yansıtan kandillere; aydınlığı, nuru ve ışığı temsil etmesinden ötürü mistik anlamlar yüklenmiş ve bir sembol olarak kullanılmıştır. Özellikle Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın nuru kristal fanus içinde ışık saçan bir kandile benzetilir. Yine Kur'an-ı Kerim'de güneş, burçların arasındaki bir kandile; yıldızlar da gök kubbeye asılmış kandillere benzetilmektedir.

Kandil, hem Hristiyan hem de İslam tasviri sanatlarında dini bir motif olarak benimsenmiş, özellikle Türk-İslam sanatında cami mihrapları, mihraplı seccadeler ve mezar taşlarında realist üsluplarda veya stilize edilerek çokça kullanılmıştır.

MÜHR-Ü SÜLEYMAN

Hz. Süleyman'a isnat edilen mucizevi yüzük ve bu yüzüğün üzerine hakkedilmiş altı köşeli yıldız Mühr-ü Süleyman denir. Müslümanlar arasında "Hatem-i Süleyman", Yahudi ve Hristiyanlarca "Davud Yıldızı" diye de anılır.

Hz. Süleyman'ın ateşe, suya, rüzgara ve hayvanlara hükmetmesini sağlayan yüzük şeklinde tılsımlı bir mührü sahip olduğu, cennette Hz. Adem'e ait iken Cebrail tarafından Hz. Süleyman'a getirilmiş olan bu yüzüğün üzerindeki altıgen motifte ism-i A'zam'ın remzedildiği aktarılmaktadır.

Farklı topluluklarda ve farklı zamanlarda kendisine çeşitli anlamlar atfedilen bu sembol; bereket, güç, hikmet, yahut ilahi himaye maksadıyla tılsım olarak birçok yerde kullanılmıştır. Hristiyan ve Yahudilerin de kullandığı bu sembol, İslam güzel sanatlarının metal, ahşap, mimari, dokuma gibi birçok dalında da nakış amaçlı kullanılmıştır.

İBRİK

Yakın bir geçmişe kadar, suyun kaynağından evlerimize geliş yolculuğunun son durağıydı ibrik.

İbrikler, Anadolu'da Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu Türklerinin sanat tarihine kattığı önemli sembollerden biridir. Kullanıldığı dönemlerde sadece su kabı olarak değil, temizliğin, ibadetin sembolü olarak da görülmüştür. Eskiden evlenecek kızların çeyizlerinde ibrik ve leğen bulunurdu.

Aileler küçük yaşta çocuklarına büyüklerine ibrikle su dökmeyi, abdest almalarına yardımcı olmayı, peşkir tutmayı öğretirlerdi.

Eski Türk evlerinde misafire hitaben şöyle levhalar vardı:

“Ey misafir, kıl namazın, kible bu caniptedir,

İşte leğen, işte ibrik, işte peşkir iptedir.”

Gülcan Pasin

1994 yılında Cahide Keskiner atölyesinde tezhip ve minyatür çalışmalarına başladı. 2000-2002 yılları arasında Kültür Bakanlığı'nın açmış olduğu Geleneksel Türk Süsleme Sanatları kursunu bitirdi. Eserleriyle birçok karma sergide yer aldı. Çalışmalarına Cahide Keskiner atölyesinde devam etmektedir.

Nükhet Sağiroğlu

1958 yılında İstanbul'da doğdu. 1994 yılından beri Cahide Keskiner atölyesinde minyatür ve tezhip çalışmaktadır. 2005 yılında Kültür Bakanlığı'nın açtığı iki yıllık Geleneksel Türk Süsleme Sanatları kursunu bitirdi. Eserleriyle pek çok karma sergiye katıldı. Çalışmalarına Cahide Keskiner ve Sabiha Koç ile devam etmektedir.

EL SEMBOLÜ

Ortadoğu kültüründe uğur, bereket, şans ve mutluluk sembolüdür. Parmakların açık tutulduğu el motifi, beş parmakdan ötürü Arapça beş anlamına gelen “hams” olarak da isimlendirilmektedir. Eski Türklerde de Umay Ana'nın elidir. Umay Ana sıkıntıda ve doğum yapmakta olan kadınlara yardım eder.

Sembolizmde genellikle, tezahürün, icranın, uygulamanın, etkinliğin, hareketin, gücün, hakimiyetin ve otoritenin sembolü olarak görülür. El sembolüne Asur, Mısır, Hitit gibi pek çok tradisyonda rastlanır. Üç dinde de muska anlamı taşıdığı, nazar-dan koruduğu ve paganlar içinde bereket sembolü olduğuna dair inanışlar vardır.

Açık el şekli, İslam inancında Hz. Fatma'nın eli olarak kabul edilmekte, Al-i Aba denilen beş kişiyi sembolize etmektedir. Hz. Fatma'nın aşağıya dönük eli önemli bir sembol olarak takılarda da yaygın kullanım alanı bulmuştur. Sahiplerine şans getirdiğine, onlara sabır ve sadakat erdemleri verdiğine inanılmaktadır.

Söylendiğine göre, Peygamber Efendimiz, bir gün yanına gelen damadı Ali, kızı Fatma ve torunları Hasan ile Hüseyin'i büründüğü aba altında toplamıştır. Peygamberle birlikte sayıları beş olduğundan bunlara Aba ailesinin beş bireyi anlamında “penç ten-i al-i aba” denmiş, bu söz zamanla “pençe-i al-i aba” biçimini almış ve pençe (açılmış el) şeklinde tasvir edilmiştir.

ZEYTİN AĞACI

Zeytin ağacı, son derece varsıl göstergeleriyle, hemen hemen yetişebildiği tüm coğrafi bölgelerin kendine özel geleneklerinde, inançlarında ve mitolojilerinde önemli bir yere sahiptir. Öncelikle barışın sembolüdür. Ayrıca doğurganlığın, verimliliğin, arınmanın, gücün, zaferin ve ödüllendirmenin birincil göstergesi olarak kabul edilir.

Klâsik Yunan mitolojisinde, dünya üzerinde ilk zeytin ağacının zekâ ve el becerilerini yöneten tanrıça Athena tarafından yaratıldığına inanılır. Roma'da, tanrılar tanrısı Jupiter (Zeus) ve Minerva'ya (Athena) adanmış, çok kutsal bir varlık olarak saygı görür ve korunurdu. Ayrıca eski bir Çin geleneğinde, bu ağacın tahta dokusunun bazı kuvvetli ve ölümcül zehirleri etkisizleştirebildiği inancı da bulunmaktaydı. Hristiyan ve Yahudi geleneklerinde, bu ağacın gövdesi, dalları ve yaprakları barış sembolü olarak kabul ediliyordu. İslam inancına göre de, tufan hadisesinin merkezinde zeytin dalı büyük rol oynar. Nuh Aleyhisselam, inşa ettirdiği büyük gemisini zeytin ağacının tahtalarını kullanarak oluşturmuş, insanlığın yeryüzündeki ikinci macerası Nuh Aleyhisselam'ın karayı bulmak üzere uçurduğu güvercinin, gasasında bir zeytin dalıyla gemiye dönmesiyle başlamıştır.

Öte yandan, yine bir Ortaçağ inanışına göre bu ağaç, saf altının ve derin aşkın sembolü olarak kabul edilmiştir. Yaygın bir Hristiyan öğretisi de Hz. İsa'nın gerildiği çarmıhın da zeytin ağacı tahtasından yapıldığını anlatmaktadır.

İslamî geleneklerin çoğunda, söz konusu ağacın aslında bir "Axus Mundi"-Dünya'nın Eksen-i olarak da ele alındığını görmekteyiz. Kökü İslam ezoterizmi olan öğretilerde, Sina Dağı'nın tam tepesinde bulunduğu kabul edilen zeytin ağacının "İmam"ın bir göstergesi, ışığın kaynağı ve aynı zamanda da evrensel insanı sembolize ettiğine inanılırdı.

Olcay Çetinok

İstanbul'da doğdu. Orta ve lise eğitimini Viyana ve Bonn'da tamamladı. 1971 yılında İtalya'da Roma Güzel Sanatlar Akademisi Dekorasyon bölümünden "çok iyi" derece ile mezun oldu. Akademi eğitimi süresince çeşitli ödüller kazandı. Aynı dönemde iki senelik sanatsal seramik eğitimi kurslarını tamamladı. Türkiye'ye dönüp evlendikten sonra minyatür ve tezhip sanatlarına olan ilgisi nedeniyle Topkapı Sarayı Nakkaşhanesi'ne devam ederek 1989 senesinde diploma aldı. O tarihten itibaren Cahide Keskiner atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir. Eserleriyle pek çok karma sergiye katılmış olup eserlerinden bir kısmı Konya Valiliği'nce satın alınmış, önemli bir kısmı da yurt içi ve yurt dışında özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

BURÇLAR

Gökyüzünde, hayali çizgilerle birbirlerine bağlı olarak çizilip, çeşitli şekillerle yorumlanan burçlar, kökenlerini tüm dünya mitolojilerinde anlatılan öykülerden almaktadırlar. İnsanoğlu burçların ve gezegenlerin gök kubbede oluşan hareketleri ve konumlarını inceleyerek geleceğe ilişkin öngörülerde bulunmuş ve bu burçları çeşitli simgelerle tanımlamıştır. Üstelik bu simgelerin günlük gök haritalarında aldıkları pozisyonlara göre yaşamlarını düzenlemeye özen göstermişlerdir.

Burçların sayıları ve nitelikleri her kültürde değişiklik gösterir. Kuzey Yarımküre'de var olan ve mevsimler boyunca gözlenen burçların kabul edilmiş olan sayıları on ikidir. Bunların ad ve konumları Roma mitolojisinin verileri ışığında düzenlenmiş ve günümüze kadar gelmişlerdir. Burçlar, zengin bir kültürel arka plana sahip olduğu için hem plâstik sanatlarda hem de minyatür sanatında sıkça ele alınmış ve işlenmişlerdir.

Sabiha Bayhan Koç

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Dekoratif Sanatlar bölümünden mezun oldu. Topkapı Sarayı tezhip kursundan başarı ile mezun oldu. Halen Cahide Keskiner atölyesinde atölye hocası olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bir kişisel sergi, pek çok karma sergiye katılmıştır.

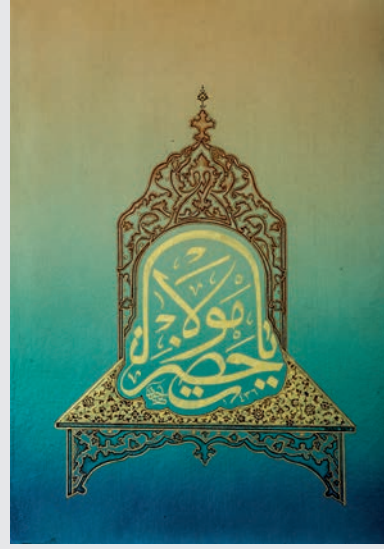
KADEM-İ ŞERİF

Osmanlılar her dönemde İslamiyet'e ait kutsal emanetleri koruyup özenle muhafaza ederek zamanımıza kadar sağlam olarak kalmasını sağlamıştır. Bu kutsal emanetlerden birisi de Peygamberimiz'e ait olduğu ifade edilen sol ayak tabanı izidir. Kudüs'te Kubbetü's Sahra kayasında bulunan ve Miraç gecesinde kaldığı belirtilen ayak izi Topkapı Sarayı, Eyüp Sultan Camii, I. Abdülhamid Türbesi, III. Mustafa Türbesi'nde sergilenmektedir.

Bir diğer kadem-i şerif ise nalin formundadır. Nalin formundaki kadem-i şerif peygamberimize duyulan saygı, sevgi ve bağlılığın ifadesi olarak Hilye-i Şerif'te, ayet-i kerime ve methiyelerle birlikte levha geleneğimizde çok kullanılmıştır. Bolluk, bereket ve peygamber aşkının sembolü olarak ifade edilir.

MÜHR-Ü SÜLEYMAN

Davut Yıldızı da denilen "Mühteriz" Anadolu Selçukluları, Artuklular ve İlhanlılar zamanında sıkça kullanılmıştır. Dönemin mimari eserlerinin kubbelerinin kilit taşlarında sıkça rastlanır. Yüzlerce yıllık tarihe sahip pek çok eserin tavan, duvar, cam süslemelerinde, hamam kubbe deliklerinde, sancaklar, anıtlar, çini, seramik, sebiller gibi mimariyi ilgilendiren konularda kullanılmıştır. Ayrıca padişah gömleklerinde çeşitli ayet ve dualarla birlikte koruyucu ve kollayıcı olduğuna inanılarak kullanılmıştır. Mühteriz Süleyman Allah'ın Celal (Allah'ın kahredici sıfatı) ve Cemal (Allah'ın lütfedici sıfatı) sıfatlarını sembolize eder.

MEVLEVİLİK SİKKESİ

Tarikata bağlı olanların başlarına giydikleri 25-30 cm. uzunluğunda dövme keçeden yapılmış, bal rengi başlıktır. Dervişler, Mevlevilik tarikatının kurallarını yerine getirdikten sonra sikkeyi başlarına girmeye hak kazanırlar ve tekbirlerle başlarına geçirirler. Mevlevilikte mezar taşı sembolüdür.

Hat sanatımızda formu çeşitli istif yazılarda kullanılmıştır.

Sıdika Betül Başbuğ

Beyoğlu Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra Süheyl Ünver ile çalıştı. Halen Cahide Keskiner atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

ÇİFTE VAV

Hat sanatında ve Müslümanlıkta “vav” harfi önemli bir yere sahip olup mukaddestir. Tevazuu sembolize eder. Dostluk bağlarını güçlendirici özellik taşır. Sayı değeri altıdır. Bu rakam imandır, yaradılıştır. “Çifte Vav” ise Allah’ı simgeler.

Hat sanatımızda bugüne kadar çok çeşitli çifte vav istif ve kompozisyonlar yapılmıştır.

Zehra Çekin

İstanbul'da doğdu. Erenköy Kız Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden mezun oldu. 1994'te Cahide Keskiner'den tezhip ve minyatür, 1995'te Hüseyin Kutlu'dan hat öğrenmeye başladı. 2001'de tezhip ve nesih-sülüs hat icazeti aldı. 2000-2002 yıllarında Kültür Bakanlığı tezhip kursuna devam etti. 2004-2006 yıllarında Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yıldız Şale Türk Tezyini Sanatları Eğitim Merkezi'nde "16.yüzyıl Karamemi Ekolü" konulu tezhip ihtisas dersi verdi. Eserleri karma sergilerde yer aldı.

SİMURG (ZÜMRÜD-Ü ANKA)

Osmanlı'da Anka veya Zümrüd-ü Anka, Türklerde Tuğrul kuşu, İran'da Simurg, Çin'de Feng Huan, Batı kültüründe Phoenix gibi adlarla anılan efsanevi kuştur. Kaf dağının tepesinde yaşar; uçtuğu zaman göz kamaştıracak kadar parlak olan kanatları göğü katlar. Her kuştan bir özellik almıştır. Otuz kuşun özelliğini taşıdığı için Simurg diye anılır. Tasavvuf'ta, otuz kuş çokluğu (kesret), "otuz kuş"un yani simurgun padişahlığı ise birliği (vahdet) ifade eder. Kişinin benliğini keşfederek aydınlanmasının; kuvvet, bereket, güzellik, şifa ve ölümsüzlüğe kavuşmasının sembolüdür.

